

© Гненна В.О.

УДК: 572.087:611.43/.47:616-073.43:611.9

Гненна В.О.

Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018)

СОНОГРАФІЧНІ ЛІНІЙНІ РОЗМІРИ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ У ЗДОРОВИХ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК РІЗНИХ СОМАТОТИПІВ

Резюме. Вивчено конституціональні особливості морфометричних сонографічних лінійних розмірів щитоподібної залози у практично здорових чоловіків і жінок першого зрілого віку різних соматотипів. Доведено, що у жінок мезоморфного соматотипу переважна більшість передньо-задніх розмірів часток щитоподібної залози більша порівняно із жінками ендо-мезоморфами та із загальною групою жінок без урахування соматотипу; поперечні розміри часток щитоподібної залози у жінок ендо-мезоморфів, у більшості випадків, менші порівняно із жінками мезоморфного, екоморфного, середнього проміжного соматотипів та із жінками загалом без урахування соматотипу. Більшість лінійних розмірів щитоподібної залози мали більші значення у чоловіків ендо-мезоморфного та мезоморфного соматотипу порівняно із жінками аналогічних груп.

Ключові слова: щитоподібна залоза, чоловіки, жінки, сонографічне дослідження, соматотип.

Вступ

Сучасний етап розвитку медичної науки характеризується зростаючим інтересом до проблеми конституціональної типології людини [Николаев и др., 2007]. Предметом вивчення став соматичний тип людини в нормі й при різних патологічних станах. Соматотип, що формується в результаті реалізації спадкової програми в умовах конкретного довкілля, відображає рівень і гармонійність фізичного розвитку як окремого індивіда, так і популяції в цілому [Корнетов, 2004; Нурметова, Кухар, 2007; Асфандияров, Удочкина, 2008]. Вивчення проблеми конституції дає вихід антропологічному напрямку анатомії людини в клінічну практику [Корнетов, 2004; Николаев и др., 2007].

Встановлення параметрів щитоподібної залози в аспекті їх конституціонального різноманіття дозволяє поставити більш точний діагноз на відміну від усталеного напрямку визначення нормативних параметрів залози в залежності від віку [Доротенко, 2004; Белозерова, 2006; Калмин, Калмина, Никишин, 2007; Никишин, Глумсков, 2008; Demers, Spencer, 2002; Mario et al., 2006], що є причиною гіпердіагностики гіпертрофії зазначеного органу у екоморфів або осіб із конституційно більш довгою шиєю, ніж у однолітків. Не менш важливим є урахування етнічних і середовищних умов проживання досліджуваної вибірки [Калмин и др., 2007; Чаплыгина, Кучиева, 2011; Balgir, 2003; Farenc, Rougier, Berger, 2006] та залучення в експеримент осіб без клінічних ознак патології, що є необхідним для виділення груп ризику розвитку того чи іншого захворювання щитоподібної залози.

Метою нашого дослідження було встановлення морфометричних сонографічних лінійних показників щитоподібної залози та їх відмінностей у практично здорових чоловіків і жінок різних соматотипів.

Матеріали та методи

На базі науково-дослідного центру Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова нами було обстежено 119 практично здорових міських чоловіків і 108 жінок першого зрілого віку,

мешканців Подільського регіону України.

При відборі досліджуваних керувалися такими вимогами: відсутність скарг та хронічних захворювань (попереднє анкетування) та закінчення апаратно-інструментальних (спірометрія, кардіо-, реовазо- та рентгенографія), а також клініко-лабораторних досліджень. Дослідження є складовою загально-університетської тематики "Розробка нормативних критеріїв здоров'я різних вікових та статевих груп населення на основі вивчення антропогенетичних та фізіологічних характеристик організму з метою визначення маркерів мультифакторіальних хвороб".

Для виконання поставлених в дослідженні мети та завдань були використані антропологічні, соматотипологічні, ультразвукові, морфометричні та статистичні методи дослідження.

Ультразвукове дослідження щитоподібної залози виконувалося за допомогою ультразвукової діагностичної системи "CAPASEE" SSA-220A (Toshiba, Японія) конвексним датчиком з робочою частотою 3.75 МГц згідно загальноприйнятої методики. Визначали лінійні розміри правої та лівої часток (довжину, товщину та ширину) щитоподібної залози, а також товщину її перешийка.

Встановлений наступний розподіл соматотипів серед досліджуваних чоловіків і жінок: чоловіки мезоморфи віком від 22 до 35 років (загалом) - 52; чоловіки мезоморфи віком від 22 до 25 років - 25; чоловіки мезоморфи віком від 22 до 35 років - 27; чоловіки екоморфи віком від 22 до 35 років (загалом) - 23; чоловіки екто-мезоморфи віком від 22 до 25 років - 15; чоловіки екто-мезоморфи віком від 22 до 35 років - 8; чоловіки ендо-мезоморфи віком від 22 до 35 років (загалом) - 19; чоловіки ендо-мезоморфи віком від 22 до 25 років - 16; чоловіки ендо-мезоморфи віком від 22 до 35 років - лише 3; чоловіки ендоморфи віком від 22 до 35 років (загалом) - лише 3; чоловіки ендоморфи віком від 22 до 25 років - лише 2; чоловіки ендоморфи віком від 22 до 35 років - лише 1; чоловіки екоморфи віком від 22 до 35 років (загалом) - 11; чоловіки екоморфи віком від 22 до 25 років - лише 6; чоловіки екоморфи віком від

22 до 35 років - лише 5; чоловіки із середнім проміжним соматотипом від 22 до 35 років (загалом) - 11; чоловіки із середнім проміжним соматотипом віком від 22 до 25 років - лише 6; чоловіки із середнім проміжним соматотипом віком від 22 до 35 років - лише 5; жінки мезоморфи від 22 до 35 років (загалом) - 37; жінки мезоморфи віком від 22 до 25 років - 15; жінки мезоморфи віком від 22 до 35 років - 22; жінки екоморфи від 22 до 35 років (загалом) - 19; жінки екоморфи віком від 22 до 25 років - 13; жінки екоморфи віком від 22 до 35 років - лише 6; жінки ендомезоморфи від 22 до 35 років (загалом) - 23; жінки ендомезоморфи віком від 22 до 25 років - 11; жінки ендомезоморфи віком від 22 до 35 років - 12; жінки із середнім проміжним соматотипом від 22 до 35 років (загалом) - 15; жінки із середнім проміжним соматотипом віком від 22 до 25 років - 9; жінки із середнім проміжним соматотипом віком від 22 до 35 років - лише 6; жінки екто-мезоморфи від 22 до 35 років (загалом) - лише 3; жінки екто-мезоморфи віком від 22 до 25 років - лише 1; жінки екто-мезоморфи віком від 22 до 35 років (загалом) - лише 2; жінки ендоморфи від 22 до 35 років (загалом) - лише 6; жінки ендоморфи віком від 22 до 25 років - лише 3; жінки ендоморфи віком від 22 до 35 років - лише 3 особи.

Саме тому, для подальшого аналізу, нами при розподілі на соматотипи у чоловіків були розглянуті представники мезоморфного, екто-мезоморфного, ендомезоморфного (окрім чоловіків віком від 22 до 35 років) соматотипів, а у жінок - представниці мезоморфного, екоморфного (окрім жінок віком від 22 до 35 років), ендомезоморфного та середнього проміжного соматотипу (окрім жінок віком від 26 до 35 років).

Статистична обробка отриманих результатів була проведена в ліцензійному статистичному пакеті "STATISTICA 6.1" з використанням параметричних і непараметричних методів.

Результати. Обговорення

В результаті проведених досліджень нами встановлені межі довірчих інтервалів (Confid. -95,0 % і Confid. +95,0 % - для загальних груп) і процентильний розмах (25,0 percentil і 75,0 percentil - для різних за соматотипом груп) сонографічних параметрів щитоподібної залози у практично здорових чоловіків та жінок першого зрілого віку, мешканців Подільського регіону України (табл. 1, 2).

Ширина правої частки щитоподібної залози у чоловіків і жінок загальної групи без урахування й з урахуванням соматотипу, різного віку та соматотипу складала: для чоловіків загальної групи без урахування соматотипу - $17,38 \pm 2,36$ мм; для чоловіків мезоморфів загалом - $17,73 \pm 2,33$ мм; для 22-25-річних чоловіків мезоморфів - $17,43 \pm 2,47$ мм; для 26-35-річних чоловіків мезоморфів - $18,01 \pm 2,20$ мм; для чоловіків екто-мезоморфів загалом - $16,97 \pm 2,33$ мм; для 22-25-річних чоловіків екто-мезоморфів - $16,49 \pm 2,30$ мм; для 26-35-річних чоловіків екто-мезоморфів - $17,85 \pm 2,25$ мм;

для чоловіків ендомезоморфів загалом - $17,02 \pm 2,56$ мм; для 22-25-річних чоловіків ендомезоморфів - $16,70 \pm 2,61$ мм; для жінок загальної групи без урахування соматотипу - $16,37 \pm 2,13$ мм; для жінок мезоморфів загалом - $16,46 \pm 2,32$ мм; для 21-25-річних жінок мезоморфів - $16,09 \pm 1,98$ мм; для 26-35-річних жінок мезоморфів - $16,72 \pm 2,54$ мм; для жінок екоморфів загалом - $16,41 \pm 1,70$ мм; для 21-25-річних жінок екоморфів - $16,47 \pm 1,76$ мм; для жінок ендомезоморфів загалом - $15,64 \pm 2,37$ мм; для 21-25-річних жінок ендомезоморфів - $14,60 \pm 2,00$ мм; для 26-35-річних жінок ендомезоморфів - $16,59 \pm 2,35$ мм; для жінок із середнім проміжним соматотипом загалом - $16,83 \pm 2,07$ мм; для 21-25-річних жінок із середнім проміжним соматотипом - $17,13 \pm 2,30$ мм.

Встановлено, що ширина правої частки щитоподібної залози у жінок 21-25 років ендомезоморфного соматотипу достовірно менша ($p < 0,05$) порівняно із загальною групою жінок без урахування соматотипу. Ширина правої частки щитоподібної залози у жінок 21-25 років ендомезоморфного соматотипу достовірно менша ($p < 0,05$) порівняно із жінками аналогічного віку екоморфного й середнього проміжного соматотипу та має незначну тенденцію ($p = 0,078$) до менших значень порівняно із жінками із мезоморфним соматотипом. Зазначений розмір має виражену тенденцію ($p = 0,053$) до більших значень у жінок ендомезоморфів 26-35 років порівняно із жінками 21-25 років аналогічного соматотипу.

Ширина правої частки щитоподібної залози у чоловіків мезоморфів загальної групи, чоловіків ендомезоморфів 21-25 років достовірно ($p < 0,05$) більша та має тенденцію ($p = 0,063$) до більших значень у чоловіків мезоморфів 26-35 років порівняно із відповідними за віком і соматотипом жінками.

Довжина правої частки щитоподібної залози у чоловіків і жінок загальної групи без урахування й з урахуванням соматотипу, різного віку та соматотипу складала: для чоловіків загальної групи без урахування соматотипу - $50,27 \pm 4,74$ мм; для чоловіків мезоморфів загалом - $50,03 \pm 4,49$ мм; для 22-25-річних чоловіків мезоморфів - $49,31 \pm 3,89$ мм; для 26-35-річних чоловіків мезоморфів - $50,71 \pm 4,96$ мм; для чоловіків екто-мезоморфів загалом - $51,59 \pm 5,60$ мм; для 22-25-річних чоловіків екто-мезоморфів - $50,59 \pm 6,04$ мм; для 26-35-річних чоловіків екто-мезоморфів - $53,46 \pm 4,40$ мм; для чоловіків ендомезоморфів загалом - $50,77 \pm 4,49$ мм; для 22-25-річних чоловіків ендомезоморфів - $50,93 \pm 4,85$ мм; для жінок загальної групи без урахування соматотипу - $47,20 \pm 3,64$ мм; для жінок мезоморфів загалом - $46,67 \pm 4,39$ мм; для 21-25-річних жінок мезоморфів - $46,65 \pm 2,80$ мм; для 26-35-річних жінок мезоморфів - $46,69 \pm 5,27$ мм; для жінок екоморфів загалом - $46,57 \pm 2,11$ мм; для 21-25-річних жінок екоморфів - $46,65 \pm 1,58$ мм; для жінок ендомезоморфів загалом - $47,00 \pm 3,11$ мм; для 21-25-річних жінок ендомезоморфів - $46,84 \pm 2,95$ мм; для 26-

Таблиця 1. Межі довірчих інтервалів і процентильного розмаху сонографічних розмірів щитоподібної залози у практично здорових чоловіків різних соматотипів.

Розміри	Групи	Мезоморфи (25-75 per-ctntl)	Екто-мезоморфи (25-75 per-ctntl)	Ендо-мезо-морфи (25-75 per-ctntl)	Загальна без урах. соматот. (Confid. -95 + 95)
Ширина правої частки	Загальна з урах. сом.	16,0-19,0	15,0-18,4	14,9-18,9	16,9-17,8
	22-25 років	16,0-18,8	14,9-18,2	14,9-18,5	
	26-35 років	16,3-19,0	16,5-20,2	-	
Ширина лівої частки	Загальна з урах. сом.	15,6-18,9	15,0 -18,0	13,8-18,6	16,2-17,1
	22-25 років	15,1-18,0	14,1-17,6	13,8-18,2	
	26-35 років	16,0-19,2	15,2 -18,5	-	
Довжина правої частки	Загальна з урах. сом.	46,7-52,5	48,0-53,5	48,4-51,6	49,4-51,1
	22-25 років	47,0 -52,0	47,3-51,6	48,3-51,3	
	26-35 років	46,2-53,0	49,5-57,0	-	
Довжина лівої частки	Загальна з урах. сом.	45,4- 50,5	46,4-51,0	46,6-50,1	47,5-49,3
	22-25 років	45,0-50,0	46,9-50,6	45,8-50,5	
	26-35 років	46,0-51,0	44,3-55,5	-	
Товщина правої частки	Загальна з урах. сом.	16,1-19,4	15,7-19,0	15,9-19,0	17,1-17,9
	22-25 років	16,0-19,0	15,7-18,9	15,9-18,8	
	26-35 років	16,5-20,1	17,5-19,4	-	
Товщина лівої частки	Загальна з урах. сом.	15,0-18,4	14,7-18,0	15,0-17,7	15,9-16,8
	22-25 років	15,0-17,6	15,3-17,9	14,9-17,5	
	26-35 років	15,8-20,3	14,0-18,5	-	
Товщина перешийка	Загальна з урах. сом.	3,0-4,2	3,0-4,0	3,0-3,8	3,5-3,8
	22-25 років	3,2-4,2	3,0-4,3	2,9-3,6	
	26-35 років	3,0-4,3	3,2-3,9	-	

35-річних жінок ендо-мезоморфів - $47,16 \pm 3,37$ мм; для жінок із середнім проміжним соматотипом загалом - $48,90 \pm 4,21$ мм; для 21-25-річних жінок із середнім проміжним соматотипом - $47,72 \pm 3,81$ мм.

Встановлено, що довжина правої частки щитоподібної залози у чоловіків 26-35 років екто-мезоморфного соматотипу достовірно більша ($p < 0,05$) порівняно із загальною групою чоловіків без урахування соматотипу.

Довжина правої частки щитоподібної залози у чоловіків мезоморфів та ендо-мезоморфів загалом і двох вікових груп (за виключенням чоловіків ендо-мезоморфів 26-35 років) достовірно більша ($p < 0,05-0,01$) порівняно із жінками аналогічних вікових груп та соматотипу.

Товщина правої частки щитоподібної залози у чоловіків і жінок загальної групи без урахування й з урахуванням соматотипу, різного віку та соматотипу складала: для чоловіків загальної групи без урахування соматотипу - $17,50 \pm 2,24$ мм; для чоловіків мезоморфів загалом - $17,98 \pm 2,38$ мм; для 22-25-річних чоловіків мезоморфів - $17,59 \pm 2,15$ мм; для 26-35-річних чоловіків мезоморфів - $18,34 \pm 2,57$ мм; для чоловіків екто-мезоморфів загалом - $17,41 \pm 2,18$ мм; для 22-25-річних чоловіків екто-мезоморфів - $16,98 \pm 2,27$ мм; для 26-35-річних чоловіків екто-мезоморфів - $18,21 \pm 1,87$ мм; для чоловіків ендо-мезоморфів загалом - $17,29 \pm 1,78$

мм; для 22-25-річних чоловіків ендо-мезоморфів - $17,09 \pm 1,86$ мм; для жінок загальної групи без урахування соматотипу - $16,49 \pm 2,03$ мм; для жінок мезоморфів загалом - $17,38 \pm 2,21$ мм; для 21-25-річних жінок мезоморфів - $16,52 \pm 1,60$ мм; для 26-35-річних жінок мезоморфів - $17,96 \pm 2,41$ мм; для жінок екто-морфів загалом - $15,69 \pm 2,04$ мм; для 21-25-річних жінок ектоморфів - $15,75 \pm 2,20$ мм; для жінок ендо-мезоморфів загалом - $15,94 \pm 1,60$ мм; для 21-25-річних жінок ендо-мезоморфів - $15,46 \pm 1,61$ мм; для 26-35-річних жінок ендо-мезоморфів - $16,38 \pm 1,51$ мм; для жінок із середнім проміжним соматотипом загалом - $16,39 \pm 1,81$ мм; для 21-25-річних жінок із середнім проміжним соматотипом - $16,03 \pm 2,00$ мм.

Встановлено, що товщина правої частки щитоподібної залози у жінок загалом без урахування соматотипу достовірно менша ($p < 0,05-0,01$) порівняно із жінками мезоморфами загалом та віком 26-35 років. Товщина правої частки щитоподібної залози у жінок мезоморфів загалом достовірно більша ($p < 0,01$) порівняно із жінками ектоморфами та ендо-мезоморфами віком 21-35 років. Зазначений розмір має тенденції ($p = 0,069-0,079$) до більших значень у жінок мезоморфів 26-35 років порівняно із жінками ендо-мезоморфами аналогічного віку та 21-25-річними жінками мезоморфами.

Таблиця 2. Межі довірчих інтервалів і процентильного розмаху сонографічних розмірів щитоподібної залози у практично здорових жінок різних соматотипів.

Розміри	Групи	Мезоморфи (25-75 per-ctntl)	Екто-мезоморфи (25-75 per-ctntl)	Ендо-мезо-морфи (25-75 per-ctntl)	Серед. проміж. (25-75 per-ctntl)	Загальна без урах. соматот. (Confid. -95 + 95)
Ширина правої частки	Загальна з урах. сом.	14,8-17,9	15,0-18,2	13,9-17,2	14,8-18,1	15,9-16,8
	22-25 років	14,6-17,5	15,4-18,2	13,0-16,6	16,3-18,1	
	26-35 років	14,8-18,3	-	14,9-17,8	-	
Ширина лівої частки	Загальна з урах. сом.	14,5-18,6	14,4-16,8	14,1-16,6	15,4-17,9	15,6-16,4
	22-25 років	14,2-18,6	14,4-16,7	12,6-15,0	15,4-17,5	
	26-35 років	14,8-18,6	-	14,9-17,3	-	
Довжина правої частки	Загальна з урах. сом.	45,0-48,5	45,1-47,6	45,0-49,2	45,7-54,0	46,5-47,9
	22-25 років	45,0-47,0	45,3-47,6	44,6-49,2	45,7-47,2	
	26-35 років	45,1-49,5	-	45,5-48,9	-	
Довжина лівої частки	Загальна з урах. сом.	44,8-49,0	43,0-47,6	43,4-48,5	44,0-51,7	45,4-46,9
	22-25 років	44,6-46,6	44,0-47,6	41,3-48,5	44,0-51,7	
	26-35 років	45,0-49,2	-	44,6-48,5	-	
Товщина правої частки	Загальна з урах. сом.	15,6-18,4	14,2-16,9	14,5-17,3	14,4-17,7	16,1-16,9
	22-25 років	15,1-18,0	14,2-17,1	14,4-16,3	14,2-17,7	
	26-35 років	16,7-19,0	-	15,1-17,6	-	
Товщина лівої частки	Загальна з урах. сом.	14,7-17,5	13,3-15,9	14,0-16,4	14,0-18,0	15,1-15,8
	22-25 років	14,7-17,0	13,3-15,0	12,4-15,1	13,7-15,4	
	26-35 років	14,3-17,8	-	14,5-16,9	-	
Товщина перешийка	Загальна з урах. сом.	3,0-4,0	3,0-3,5	2,9-3,9	2,8-3,9	3,2-3,5
	22-25 років	3,0-4,0	3,0-3,5	2,6-3,8	2,8-3,9	
	26-35 років	3,0-4,0	-	3,1-4,0	-	

Встановлено, що товщина правої частки щитоподібної залози у чоловіків ендо-мезоморфів загалом та віком 22-25 років достовірно більша ($p < 0,05$) порівняно із жінками аналогічних вікових груп та соматотипу.

Ширина лівої частки щитоподібної залози у чоловіків і жінок загальної групи без урахування й з урахуванням соматотипу, різного віку та соматотипу складала: для чоловіків загальної групи без урахування соматотипу - $16,60 \pm 2,49$ мм; для чоловіків мезоморфів загалом - $17,12 \pm 2,49$ мм; для 22-25-річних чоловіків мезоморфів - $16,48 \pm 2,47$ мм; для 26-35-річних чоловіків мезоморфів - $17,72 \pm 2,40$ мм; для чоловіків екто-мезоморфів загалом - $16,28 \pm 2,40$ мм; для 22-25-річних чоловіків екто-мезоморфів - $15,92 \pm 2,48$ мм; для 26-35-річних чоловіків екто-мезоморфів - $16,90 \pm 2,29$ мм; для чоловіків ендо-мезоморфів загалом - $16,39 \pm 2,65$ мм; для 22-25-річних чоловіків ендо-мезоморфів - $16,06 \pm 2,69$ мм; для жінок загальної групи без урахування соматотипу - $16,00 \pm 2,17$ мм; для жінок мезоморфів загалом - $16,49 \pm 2,41$ мм; для 21-25-річних жінок мезоморфів - $16,19 \pm 2,16$ мм; для 26-35-річних жінок мезоморфів - $17,96 \pm 2,41$ мм; для жінок ектоморфів загалом - $15,61 \pm 2,01$ мм; для 21-25-річних жінок ектоморфів - $15,82 \pm 1,67$ мм; для жінок ендо-мезоморфів загалом -

$15,15 \pm 1,81$ мм; для 21-25-річних жінок ендо-мезоморфів - $14,20 \pm 1,61$ мм; для 26-35-річних жінок ендо-мезоморфів - $16,70 \pm 2,59$ мм; для жінок із середнім проміжним соматотипом загалом - $16,02 \pm 1,58$ мм; для 21-25-річних жінок із середнім проміжним соматотипом - $16,32 \pm 2,39$ мм.

Встановлено, що ширина лівої частки щитоподібної залози у чоловіків загалом без урахування соматотипу достовірно менша ($p < 0,05$) порівняно із чоловіками мезоморфами віком 26-35 років. Ширина лівої частки щитоподібної залози у жінок загалом без урахування соматотипу та у жінок ендо-мезоморфного соматотипу віком 26-35 років достовірно більша ($p < 0,05$) порівняно із жінками ендо-мезоморфами віком 21-25 років. Ширина лівої частки щитоподібної залози у жінок 21-35 років із середнім проміжним і мезоморфним соматотипом достовірно більша ($p < 0,05$) та має виражену тенденцію ($p = 0,059$) до більших значень порівняно із жінками ендо-мезоморфами загалом. Зазначений розмір у жінок 21-25 років із середнім проміжним, ектоморфним та мезоморфним соматотипом достовірно більший ($p < 0,05$) порівняно із жінками ендо-мезоморфами аналогічного віку.

Ширина лівої частки щитоподібної залози у чоловіків

ендо-мезоморфів віком 22-25 років має лише незначну тенденцію ($p=0,080$) до більших значень порівняно із жінками аналогічної вікової групи та соматотипу.

Довжина лівої частки щитоподібної залози у чоловіків і жінок загальної групи без урахування й з урахуванням соматотипу, різного віку та соматотипу склали: для чоловіків загальної групи без урахування соматотипу - $48,38\pm 4,84$ мм; для чоловіків мезоморфів загалом - $48,33\pm 4,33$ мм; для 22-25-річних чоловіків мезоморфів - $47,53\pm 3,79$ мм; для 26-35-річних чоловіків мезоморфів - $49,27\pm 4,68$ мм; для чоловіків екто-мезоморфів загалом - $49,31\pm 5,93$ мм; для 22-25-річних чоловіків екто-мезоморфів - $49,55\pm 4,83$ мм; для 26-35-річних чоловіків екто-мезоморфів - $48,90\pm 7,87$ мм; для чоловіків ендо-мезоморфів загалом - $48,35\pm 5,41$ мм; для 22-25-річних чоловіків ендо-мезоморфів - $48,35\pm 5,92$ мм; для жінок загальної групи без урахування соматотипу - $46,13\pm 3,81$ мм; для жінок мезоморфів загалом - $46,06\pm 4,43$ мм; для 21-25-річних жінок мезоморфів - $46,15\pm 2,18$ мм; для 26-35-річних жінок мезоморфів - $46,00\pm 5,52$ мм; для жінок ектоморфів загалом - $45,14\pm 3,20$ мм; для 21-25-річних жінок ектоморфів - $45,75\pm 2,52$ мм; для жінок ендо-мезоморфів загалом - $45,54\pm 3,20$ мм; для 21-25-річних жінок ендо-мезоморфів - $44,66\pm 3,78$ мм; для 26-35-річних жінок ендо-мезоморфів - $46,35\pm 2,45$ мм; для жінок із середнім проміжним соматотипом загалом - $47,22\pm 4,02$ мм; для 21-25-річних жінок із середнім проміжним соматотипом - $46,83\pm 4,46$ мм.

Встановлено, що довжина лівої частки щитоподібної залози у чоловіків ендо-мезоморфів 21-35 років та 22-25 років достовірно більша ($p<0,05$) порівняно із жінками аналогічного віку та соматотипу. Зазначений розмір у чоловіків мезоморфів загалом має незначну тенденцію ($p=0,074$) до більших значень порівняно із жінками аналогічної вікової групи та соматотипу.

Товщина лівої частки щитоподібної залози у чоловіків і жінок загальної групи без урахування й з урахуванням соматотипу, різного віку та соматотипу склали: для чоловіків загальної групи без урахування соматотипу - $16,32\pm 2,40$ мм; для чоловіків мезоморфів загалом - $16,93\pm 2,50$ мм; для 22-25-річних чоловіків мезоморфів - $16,24\pm 2,18$ мм; для 26-35-річних чоловіків мезоморфів - $18,34\pm 2,57$ мм; для чоловіків екто-мезоморфів загалом - $16,08\pm 2,17$ мм; для 22-25-річних чоловіків екто-мезоморфів - $16,24\pm 1,73$ мм; для 26-35-річних чоловіків екто-мезоморфів - $17,58\pm 2,65$ мм; для чоловіків ендо-мезоморфів загалом - $16,16\pm 2,05$ мм; для 22-25-річних чоловіків ендо-мезоморфів - $15,80\pm 2,91$ мм; для жінок загальної групи без урахування соматотипу - $15,46\pm 2,03$ мм; для жінок мезоморфів загалом - $16,17\pm 2,21$ мм; для 21-25-річних жінок мезоморфів - $15,85\pm 1,71$ мм; для 26-35-річних жінок мезоморфів - $16,39\pm 2,50$ мм; для жінок ектоморфів загалом - $14,56\pm 1,92$ мм; для 21-25-річних жінок ектоморфів - $14,25\pm 1,90$ мм; для жінок ендо-

мезоморфів загалом - $15,00\pm 2,02$ мм; для 21-25-річних жінок ендо-мезоморфів - $14,15\pm 1,69$ мм; для 26-35-річних жінок ендо-мезоморфів - $15,78\pm 2,05$ мм; для жінок із середнім проміжним соматотипом загалом - $15,77\pm 1,91$ мм; для 21-25-річних жінок із середнім проміжним соматотипом - $15,26\pm 2,12$ мм.

Встановлено, що товщина лівої частки щитоподібної залози у чоловіків загалом без урахування соматотипу достовірно менша ($p<0,05$) порівняно із чоловіками мезоморфами віком 26-35 років. У жінок мезоморфів 26-35 років товщина лівої частки щитоподібної залози має незначну тенденцію ($p=0,073$) до більших значень порівняно із жінками загалом без урахування соматотипу. У жінок ектоморфів віком 21-25 або 21-35 років товщина лівої частки щитоподібної залози достовірно ($p<0,05$) менша або має незначну тенденцію ($p=0,080$) до менших значень порівняно із жінками загалом без урахування соматотипу. У жінок ендо-мезоморфів віком 21-25 років товщина лівої частки щитоподібної залози має виражену тенденцію ($p=0,058$) до менших значень порівняно із жінками загалом без урахування соматотипу. Також встановлено, що товщина лівої частки щитоподібної залози у жінок ектоморфів та ендо-мезоморфів загалом і 21-25 років достовірно менша ($p<0,05$) порівняно із жінками мезоморфами аналогічних вікових груп. Товщина лівої частки щитоподібної залози у жінок ектоморфів загалом має лише незначну тенденцію ($p=0,074$) до менших значень порівняно із жінками із середнім проміжним соматотипом аналогічної вікової групи. Досліджуваний розмір у жінок ендо-мезоморфів старшої вікової групи має тенденцію ($p=0,061$) до менших значень порівняно із жінками молодшої вікової групи аналогічного соматотипу.

У чоловіків ендо-мезоморфів 22-25 або 22-35 років товщина лівої частки щитоподібної залози достовірно ($p<0,05$) більша або має тенденцію ($p=0,069$) до більших значень порівняно із жінками відповідних вікових груп та аналогічного соматотипу.

Товщина перешийка щитоподібної залози у чоловіків і жінок загальної групи без урахування й з урахуванням соматотипу, різного віку та соматотипу склали: для чоловіків загальної групи без урахування соматотипу - $3,62\pm 0,81$ мм; для чоловіків мезоморфів загалом - $3,749\pm 0,800$ мм; для 22-25-річних чоловіків мезоморфів - $3,680\pm 0,619$ мм; для 26-35-річних чоловіків мезоморфів - $3,815\pm 0,950$ мм; для чоловіків екто-мезоморфів загалом - $3,500\pm 0,685$ мм; для 22-25-річних чоловіків екто-мезоморфів - $3,514\pm 0,779$ мм; для 26-35-річних чоловіків екто-мезоморфів - $3,475\pm 0,526$ мм; для чоловіків ендо-мезоморфів загалом - $3,437\pm 0,730$ мм; для 22-25-річних чоловіків ендо-мезоморфів - $3,338\pm 0,671$ мм; для жінок загальної групи без урахування соматотипу - $3,38\pm 0,74$ мм; для жінок мезоморфів загалом - $3,600\pm 0,844$ мм; для 21-25-річних жінок мезоморфів - $3,536\pm 0,855$ мм; для 26-35-річних жінок мезоморфів - $3,641\pm 0,854$ мм; для жінок ектоморфів

загалом - $3,200 \pm 0,510$ мм; для 21-25-річних жінок ектоморфів - $3,333 \pm 0,440$ мм; для жінок ендо-мезоморфів загалом - $3,375 \pm 0,705$ мм; для 21-25-річних жінок ендо-мезоморфів - $3,191 \pm 0,746$ мм; для 26-35-річних жінок ендо-мезоморфів - $3,600 \pm 0,616$ мм; для жінок із середнім проміжним соматотипом загалом - $3,280 \pm 0,719$ мм; для 21-25-річних жінок із середнім проміжним соматотипом - $3,156 \pm 0,784$ мм.

У чоловіків мезоморфів 22-25 років відмічається лише виражена тенденція ($p=0,056$) до більших значень товщини перешийка щитоподібної залози у порівнянні із чоловіками ендо-мезоморфами аналогічного віку.

Таким чином, результати морфометричного аналізу свідчать, що величина лінійних розмірів часток щитоподібної залози, в першу чергу, визначається конституційними особливостями та у меншій мірі - статевими, що співпадає із результатами подібних досліджень у осіб юнацької групи. Так, незалежно від статі по-здовжні розміри часток у юнаків і дівчат доліхоморфного типу будови тіла статистично значуще перевищують аналогічні розміри осіб мезоморфного та брахіморфного типів будови тіла [Мота, 2003; Мота та ін., 2004; Зорич та ін. 2009].

Висновки та перспективи подальших розробок

1. У чоловіків загалом без урахування соматотипу ширина та товщина лівої частки щитоподібної залози

достовірно менші ніж у чоловіків мезоморфного соматотипу 25-36 років, а довжина правої частки щитоподібної залози - достовірно більша порівняно з чоловіками екто-мезоморфами.

2. У жінок мезоморфного соматотипу загалом і різних вікових груп переважна більшість передньо-задніх розмірів часток щитоподібної залози достовірно більша або має тенденції до більших значень порівняно із жінками ендо-мезоморфами загалом, різних вікових груп та із загальною групою жінок без урахування соматотипу.

3. У більшості випадків поперечні розміри часток щитоподібної залози у жінок ендо-мезоморфів достовірно менші або мають тенденції до менших значень порівняно із жінками мезоморфного, ектоморфного, середнього проміжного соматотипів та із жінками загалом без урахування соматотипу.

4. Більшість лінійних розмірів щитоподібної залози мали достовірно більші або тенденції до більших значень у чоловіків ендо-мезоморфного та мезоморфного соматотипу загалом і різних вікових груп порівняно із жінками аналогічного віку та соматотипу.

Визначення особливостей ехопараметрів щитоподібної залози у практично здорових міських чоловіків і жінок Поділля різних конституціональних типів дозволить більш коректно розділити норму та патологію ще на доклінічному етапі перебігу захворювань даного органа.

Список літератури

- Антропологическое обследование в клинической практике / В.Г. Николаев, Н.Н. Николаева, Л.В. Синдеева, Л.В. Николаева. - Красноярск: ООО "Версо", 2007. - 200с.
- Асфандияров Р.И. Информационный анализ системы "щитовидная железа" / Р.И. Асфандияров, Л.А. Удочкина: мат. докладов IX Конгресса Международной ассоциации морфологов, 14-17 мая 2008. - Бухара, 2008. - С. 12.
- Белозерова Л.М. Изучаем возрастную норму / Л.М. Белозерова // Медицина и спорт. - 2006. - № 3-4. - С. 20-22.
- Доротенко А.Ю. Объяснение причин нормальной морфометрии щитовидной железы / А.Ю. Доротенко // Эхография. - 2004. - № 1. - С. 72-74.
- Зорич Д.Б. Морфометричні сонографічні параметри щитоподібної залози у юнаків і дівчат Поділля / Д.Б. Зорич, С.В. Прокопенко, В.І. Шевчук // Вісник морфології. - 2009. - Т. 15, № 2. - С. 169-173.
- Калмин О.В. Индивидуальная изменчивость размеров и формы щитовидной железы у взрослых людей / О.В. Калмин, О.А. Калмина, Д.В. Никишин // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Медицинские науки. - 2007. - № 1 (28). - С. 20-29.
- Корнетов Н.А. Клиническая антропология - методологическая основа целостного подхода в медицине / Н.А. Корнетов // Biomedical and Biosocial Anthropology. - 2004. - № 2. - С. 101-105.
- Морфологічний аналіз лінійних розмірів щитоподібної залози людини при ультразвуковому дослідженні / О.М. Мота, Ю.Я. Кривко, У.М. Галюк [та ін.] // Вісник морфології. - 2004. - Т. 10, № 2. - С. 390-393.
- Мота О.М. Зв'язок лінійних і об'ємних показників щитоподібної залози зі статтю та конституцією людини / О.М. Мота // Практична медицина. - 2003. - Т. II, № 2. - С. 68-71.
- Никишин Д.В. Возрастная и половая изменчивость макроскопических параметров щитовидной железы // Д.В. Никишин, А.Б. Глумсков // Бюллетень Северного государственного медицинского университета. - 2008. - Вып. XX. - № 1. - С. 83-84.
- Нурметова І.К. Особливості сучасних антропологічних досліджень повстанню взаємозв'язків у живому організмі / І.К. Нурметова, І.Д. Кухар // Вісник морфології. - 2007. - Т. 13, № 2. - С. 470-473.
- Чаплыгина Е.В. Вариабельность показателей ультразвукового исследования щитовидной железы и индивидуально-типологическая характеристика обследуемого. Есть ли взаимосвязь? / Е.В. Чаплыгина, М.Б. Кучиева // Современ. проблемы науки и образования. - 2011. - № 4. - С. 18-21.
- Balgir R.S. Morphological and regional variations in body dimensions of the Gujjars of different localities in north-western India / R.S. Balgir // Anthropol. Anz. - 2003. - V. 61, № 3. - P. 275-285.
- Demers L.M. NACB: Laboratory Support for the Diagnosis and Monitoring of Thyroid Disease / L.M. Demers, C.A. Spencer. - 2002. - 143p.
- Evaluation of using ultrasound criteria: a survey in a middle school children population of a mountain area in Central Italy / C. Mario, M. Martinelli, G. Monacelli [et al.] // J. Endocrinol. Invest. - 2006. - Vol. 29, № 10. - P. 869-875.
- Farenc I. The influence of gender and body characteristics on upright stance / I. Farenc, P. Rougier, L. Berger // Ann. Hum. Biol. - 2006. - Vol. 30, № 3. - P. 279-294.

Гненная В.А.

СОНОГРАФИЧЕСКИЕ ЛИНЕЙНЫЕ РАЗМЕРЫ ЩИТОВИДНОЙ ЖЕЛЕЗЫ У ЗДОРОВЫХ МУЖЧИН И ЖЕНЩИН РАЗНЫХ СОМАТОТИПОВ

Резюме. Изучены конституциональные особенности морфометрических сонографических линейных размеров щитовидной железы у практически здоровых мужчин и женщин первого зрелого возраста разных соматотипов. Доведено, что у женщин мезоморфного соматотипа подавляющее большинство передне-задних размеров долей щитовидной железы больше в сравнении с женщинами эндо-мезоморфами и с общей группой женщин без учета соматотипа; поперечные размеры долей щитовидной железы у женщин эндо-мезоморфов, в большинстве случаев, меньше в сравнении с женщинами мезоморфного, эктоморфного, среднего промежуточного соматотипов и с женщинами общей группы без учета соматотипа. Большинство линейных размеров щитовидной железы имели большие значения у мужчин эндо-мезоморфного и мезоморфного соматотипов в сравнении с женщинами аналогичных групп.

Ключевые слова: щитовидная железа, мужчины, женщины, сонографические исследования, соматотип.

Gnenna V.O.

SONOGRAPHIC LINEAR DIMENSIONS OF THYROID GLAND IN HEALTHY MEN AND WOMEN OF DIFFERENT SOMATOTYPE

Summary. We studied the morphometric constitutional features of sonographic linear dimensions of the thyroid gland in practically healthy men and women of the first mature age of different somatotype. It has been proved that women with mesomorphic somatotype majority anteroposterior particle size of the thyroid gland larger compared to women endo-mesomorph with common group of women without somatotype; transverse particle size of thyroid gland in women endo-mesomorph in most cases smaller compared to women mesomorphic, ectomorphic, middle intermediate somatotype and with women in general without somatotype. Most linear dimensions of the thyroid gland had higher values in men endo-mesomorphic and mesomorphic somatotype compared with women of similar groups.

Key words: thyroid gland, men, women, sonographic study, somatotype.

Стаття надійшла до редакції 26.03.2014 р.

Гненна Валентина Олегівна - асистент кафедри гістології, цитології та ембріології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова +38 068 519-82-68

© Воронков Л.Г., Ільницька М.Р., Бабич П.М.

УДК: 616.12-008.46-036.12:577.175.722:54.017.4]-02-037

Воронков Л.Г.¹, Ільницька М.Р.¹, Бабич П.М.²

¹Ду Національний науковий центр "Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска" НАМН України (вул. Народного ополчення, 5, м. Київ, 03680); ²Державний Експертний Центр Міністерства Охорони Здоров'я України (вул. Ушинського, 40, м. Київ, 03151)

ВИЖИВАННЯ ПАЦІЄНТІВ З ХРОНІЧНОЮ СЕРЦЕВОЮ НЕДОСТАТНІСТЮ ТА СИСТОЛІЧНОЮ ДИСФУНКЦІЄЮ ЛІВОГО ШЛУНОЧКА В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ДАНИХ КЛІНІКО-ЛАБОРАТОРНИХ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ МЕТОДІВ ОБСТЕЖЕННЯ (ЗА ДАНИМИ ОДНОРІЧНОГО ПРОСПЕКТИВНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ)

Резюме. Прогноз пацієнтів з хронічною серцевою недостатністю (ХСН) та систолічною дисфункцією лівого шлуночка (СДЛШ) залишається незадовільним. Стаття присвячена з'ясуванню чинників, що можуть лежати в основі сприятливого або несприятливого перебігу ХСН. Зокрема актуальним вбачається вивчення прогнозу таких пацієнтів з позицій наявності феномену інсулінорезистентності, оскільки, синдром серцевої недостатності розглядається як потенційно "інсулінорезистентний стан". Для аналізу виживаності використовували методи описової статистики (побудова кривих виживаності за допомогою методу Каплана-Мейєра, оцінка медіани виживаності), логранговий критерій (для порівняння кривих виживаності). З метою пошуку предикторів виживаності застосовували універсальний аналіз з використанням регресії Кокса з наступною оцінкою відношення шансів та 95 % довірчого інтервалу для них. Дата госпіталізації у стаціонар вважалася початком спостереження, яке тривало 12 місяців. Кінцева точка була комбінованою, і визначалась, як час до моменту першої повторної госпіталізації з серцево-судинних причин або смерті з серцево-судинних причин. Клінічний перебіг хронічної "систолічної" серцевої недостатності (смерть або перша повторна госпіталізація з серцево-судинних причин) впродовж 12 місяців виявляє залежність від функціонального класу за NYHA, діастолічної дисфункції лівого шлуночка (показника співвідношення (E/e') рівня інсуліну сироватки крові, величини індексу НОМА, рівня циркулюючого туморнекротичного фактору альфа сироватки крові).

Ключові слова: хронічна серцева недостатність, систолічна дисфункція лівого шлуночка, прогноз, виживання, інсулінорезистентність.

Вступ

Хронічна серцева недостатність (ХСН) залишається однією з найважливіших проблем в галузі охорони здоров'я багатьох розвинених країн світу. Це зумовлено як

значною розповсюдженістю ХСН (спостерігається не менше ніж у 1% дорослого населення, а у осіб, яким понад 75 років - у 10%), так і несприятливим прогнозом при